Pedagogikk 2

30 studiepoeng.
Godkjent av Avdelingsstyret 1. april 2005. Siste revisjon godkjent av dekan 22. juni 2006 på fullmakt av avdelingsstyret.

Innledning

Fagplanen bygger på rammeplan for allmennlærerutdanningen av 2003.

Studiet er i hovedsak siktet inn mot studenter som har pedagogikk i lærerutdanningen. Studiet vil legge vekt på å videreutvikle deltakernes kunnskaper, innsikt og kompetanse i grunnskolerettet pedagogikk. Det sikter mot å utdype studentenes forståelse for det pedagogiske kunnskapsfeltet, videreutvikle studentenes kvalifikasjoner for arbeid med pedagogiske oppgaver i grunnskolen, og å gi grunnlag for videre studier i pedagogikk.

Studiet kan tas som del av 4-årig allmennlærerutdanning og som videreutdanning for allmennlærere, førskolelærere og faglærere. Studenter som skal delta i studiet, må ha bestått eksamen i den obligatoriske enheten Pedagogikk i lærerutdanningen (30 studiepoeng) eller ha tilsvarende utdanning.

Mål og innhold

Studentene skal gjennom studiet:

- utdype sin innsikt i hva det betyr å vokse opp i et flerkulturelt samfunn og hva som kan bidra til å skape fellesskap og kommunikasjon på tvers av forskjeller
- utvikle sin forståelse av mangfoldet av barn og unge i dagens samfunn og hvordan deres sosialisering, læring og utvikling kan stimuleres i pedagogiske institusjoner
- utvikle sin forståelse av skolens pedagogiske oppdrag og virksomhet og av samspillet mellom skolen og samfunnet
- videreutvikle sin kjennskap til det pedagogiske kunnskapsfeltet og særlig til kunnskapsområder og pedagogiske retninger av sentral betydning for arbeid med grunnskolepedagogiske problemstillinger
- utvikle en reflektert forståelse av sin praktisk-pedagogiske handlingskompetanse og av pedagogiske spørsmål

Innholdet i studieenheten er ordnet tematisk, og er inndelt i følgende tema:

- Grunnlagsproblemer i skole- og lærerarbeid
- Pedagogiske undersøkelser, forskningsmetoder og vitenskapsteori
- Oppvekst, læring og sosialisering i et flerkulturelt samfunn
- Klasseromskunnskap, klasse-/gruppeledelse og didaktikk
- Skoler som lærende organisasjoner
- Likeverdig og tilpasset opplæring i inkluderende læringsmiljø
- Informasjons- og kommunikasjonsteknologi

Pedagogikk 2 behandler emnene på en grundigere måte enn i Pedagogikk 1. Dette gjøres bl.a. ved hjelp av litteratur på et mer krevende faglig nivå, i arbeid med praktiske undersøkelser og i arbeid med en prosjektoppgave. Nedenfor gis en nærmere spesifisering av sentrale problemstillinger og temaer innen hvert temaområde.

Pedagogiske grunnlagsproblemer i skole- og lærerarbeid
I dette temaområdet utdypes hvordan grunnleggende pedagogiske overveielser setter sitt preg på pedagogisk praksis i arbeid med barn og unge. Kunnskap fra filosofi, idéhistorie, kulturkunnskap,

samfunnsteori, utdanningshistorie og etikk brukes for å synliggjøre og drøfte grunnleggende problemstillinger og dilemmaer i pedagogisk arbeid.

Temaområdet inneholder analyse og drøfting av sentrale pedagogiske begreper som: Danning, oppdragelse, kunnskap, kultur, undervisning, autoritet, demokrati, frihet. Søkelyset rettes også mot hovedretninger av oppfatninger om skole og undervisning og mot ulike syn på forholdet skole-samfunn. Det er aktuelt å foreta komparative studier av skole og kulturelle tradisjoner i Norge og i andre land og kulturer.

Arbeidet med temaområdet omfatter også drøftinger av etiske dilemmaer og vurderinger som læreren stilles overfor. Studentene skal få innsikt i hvordan forpliktelsen i forhold til skolens mandat må balanseres mot respekten for enkeltelevens integritet, og hvordan dette kan ivaretas i et samfunn som er preget av mangfold i verdivurderinger og kulturelle uttrykk. Studentene skal bl.a. arbeide med lover og forskrifter som regulerer rettigheter og plikter i forholdet mellom skole og hjem.

Pedagogiske undersøkelser, forskningsmetoder og vitenskapsteori
Arbeidet med dette temaområdet sikter mot å gi studentene hjelp til å kunne lese og tolke pedagogisk faglitteratur, særlig med tanke på å foreta vurderinger av hvor pålitelig og gyldig forskningsbasert pedagogisk kunnskap kan være. Kunnskapsstoffet i dette temaområdet skal også gi grunnlag for arbeidet med prosjektoppgaven og for videre studier i pedagogikk.

Viktige temaer vil være design for sentrale typer av pedagogiske undersøkelser, forskningsmetodiske og vitenskapsteoretiske begreper og problemer, metoder for innsamling og analyse av data, og krav til forskningsetikk og personvern.

Den teoretiske innføringen vil være et grunnlag for deltakelse i praktiske undersøkelser og for arbeidet med studentens egen semesteroppgave. I semesteroppgaven skal studentene kunne utvikle og faglig underbygge en problemstilling, foreta og begrunne valg av teoretiske og metodiske innfallsvinkler. En sentral utfordring vil være å få rimelig samsvar mellom problemstilling, teoretisk og metodisk utforming, gjennomføring og konklusjoner.

Oppvekst, læring og sosialisering i et flerkulturelt samfunn
Elevenes læring og utvikling er et hovedmål for lærerens og skolens arbeid. Arbeidet med dette temaområdet skal derfor gi utdypende innsikt i hvordan læring og sosialisering skjer, hvilke forhold som virker inn på læringsprosessene, og hvordan læring kan stimuleres, tilrettelegges og ledes i skolesammenheng. Det vil bli lagt vekt på å forstå hvilke forhold som vil stimulere til medvirkning og demokratisk deltakelse, særlig sett i lys av elevmangfoldet og forskjeller som finnes i dagens samfunn, og på hvilke konsekvenser dette har for grunnskolens oppgaver og læreres arbeid.

I temaområdet legges det særlig vekt på å forstå samspillet mellom individ og miljø i læring og utvikling. Studentene skal arbeide med tverrgående samfunnsvitenskapelige og filosofiske perspektiver, med kunnskap som gir innsikt i sentrale områder som for eksempel motivasjon, læring, personlighetsutvikling, identitetsdanning, kjønnssosialisering, pluralisme og demokratisk danning. Søkelyset rettes også mot barns og unges hverdagsliv og oppvekstmiljø og mot de utfordringer og muligheter skolen og lærerne har når det gjelder å gi alle gode vekst- og utviklingsbetingelser og mulighet for deltakelse og mestring gjennom sin skolegang.

Klasseromskunnskap, klasse-/gruppeledelse og didaktikk
Dette temaområdet skal gi innsikt i skolers og læreres oppgaver og ansvar for læreplanarbeid og didaktisk tilrettelegging, og endringer som har skjedd over tid, som kan gi grunnlag for praktisk lærerarbeid og klasse-/gruppeledelse. Innholdet i temaområdet skal gi studentene muligheter for å utvide sine kunnskaper om læreplanutvikling både på internasjonalt, nasjonalt og lokalt nivå. Det vil bli lagt vekt på å belyse ulike innfallsvinkler til didaktisk analyse og læreplanarbeid og hvilken betydning de har for praktisk lærerarbeid og klasseledelse. Studentene skal gjennom studiet utvikle en reflektert

tilnærming til planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning og til sentrale skolevurderingstemaer.

Skoler som lærende organisasjoner
Temaområdet skal utdype kunnskapene om skoler som organisasjoner og om muligheter og barrierer i arbeidet med endring og utvikling av skoler. Andre temaer vil være lærersamarbeid og kollegaveiledning. Studiet omfatter reformprosesser i skolen og viktige reformperioder og aktuelle reformområder. Søkelyset må også settes på forholdet mellom skole og lokalsamfunn og på skolens samarbeid med andre institusjoner og etater.

Likeverdig og tilpasset opplæring i inkluderende læringsmiljø
Grunnskolen bygger på prinsippet om enhetsskole og om likeverdig og tilpasset opplæring for alle i et samordnet skolesystem, basert på det samme læreplanverket. Tilpasset opplæring vil derfor være et gjennomgående perspektiv i studiet.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi
IKT er i ferd med å skape betydelige forandringer i arbeidsliv, forskning og utdanning. Det vil i økende grad influere på skolens innhold, organisering av skolehverdagen og på arbeidsmåtene. Pedagogikkfaget i lærerutdanningen skal bidra til at allmennlærerstudentene tar den nye teknologien i bruk både gjennom studiet og siden som lærere. Pedagogikkfaget skal bevisstgjøre studentene på informasjonsteknologiens muligheter og begrensninger.

Organisering og arbeidsmåter

Arbeidsformer i studiet
Organisering av studiet og arbeidsformene som benyttes, er en viktig dimensjon ved studieinnholdet. Kvalifisering for pedagogisk arbeid i grunnskolen skjer gjennom praktisk lærerarbeid, teoretiske studier i pedagogikk og fagdidaktikk, og dessuten gjennom å gjøre erfaringer i studiesituasjonen til gjenstand for refleksjon og vurdering. Pedagogikk 2 vil derfor bli tilrettelagt med tanke på et aktivt læringsarbeid med utgangspunkt i studentenes egne erfaringer og i samspillet mellom teoristudier og praktiske undersøkelser. Arbeidsformene vil variere mellom forelesninger, seminarpreget undervisning, arbeid i grupper og individuelt arbeid. Studentene skal selv få trening i å presentere og begrunne egne standpunkter, forslag og egne arbeidsresultater i studentledede seminarer.

Studiet vil legge vekt på problemorientering og selvstendig faglig analyse. Sentrale spørsmål og dilemmaer innenfor de ulike temaområdene analyseres fra forskjellige synsvinkler, og studentene skal stimuleres til å drøfte og vurdere så vel pedagogiske teorier som praktisk-pedagogisk arbeid. Studiet skal også forberede for oppgaver som forutsetter samarbeid. Arbeidsformer som gir innsikt i og kvalifiserer for samarbeid vil derfor vektlegges.

Studiet er tema for kontinuerlig vurdering, og studierefleksjon inngår som en viktig del av studiearbeidet. Studentene skal derfor – både skriftlig og muntlig - formidle sine erfaringer fra og vurdering av studiet. Studierefleksjonen skal bidra til å øke studentenes evne til å vurdere studieopplegg og egne studiestrategier. Studentene oppmuntres også til å komme med forslag til forbedringer i studiet.

Praksisopplæring
For generelle opplysninger, se egen plan for praksisopplæringen for 2. avd.
For studenter i 3. studieår: 6 ukers obligatorisk praksisopplæring, 2 uker i høstsemesteret (skoleovertakelse) og 4 uker i vårsemesteret.
For studenter i 4. studieår: 2 ukers obligatorisk praksisopplæring i vårsemesteret (skoleovertakelse).

Internasjonalisering

Studieopphold i utlandet i tredje studieår legges normalt i vårsemesteret. Det stilles krav om at studentene skal ha ett av sine faggruppefag på utvekslingsstedet. Studenter i fjerde studieår gis også muligheter til studieopphold utenlands tilknyttet faget/fagene de har i fjerde studieår. Alle studenter kan også, etter nærmere retningslinjer, ta sitt praksisopphold i utlandet. Dette kan gjøres i kombinasjon med et studieopphold eller være et rent praksisopphold.

Vurdering

Eksamen
Eksamensarbeidet består av:

- Kurs i vitenskapsteori og forskningsmetode (10 studiepoeng)
- Prosjektoppgave (10 studiepoeng)
- Individuell muntlig eksamen på grunnlag av fellespensum (10 studiepoeng)

Kurs i vitenskapsteori og forskningsmetode (10 studiepoeng) i høstsemesteret
Innføring i vitenskapsteori og forskningsmetode gis i eget kurs. Kurset vil være en nødvendig forberedelse til arbeidet med prosjektoppgaven, og det må derfor være gjennomført og bestått før man får godkjent plan for prosjektoppgave. For å bestå kurset må studentene enten ha deltatt med et fravær som ikke overstiger 20 % eller gjennomføre en muntlig eksamen i vitenskapsteori og forskningsmetode, som vurderes med karakteren bestått/ikke bestått. Både kurs og eksamen tas i første semester. Intern sensur.

Prosjektoppgave (10 studiepoeng)
Studentene skal i løpet av studiet gjennomføre et prosjektarbeid. Prosjektoppgaven skal være relatert til praktisk-pedagogisk arbeid i skolen.

Tema og problemstillinger velges enten innenfor rammene for et av de aktuelle FoU-prosjektene studentene kan knytte seg til, eller innenfor et selvvalgt kunnskapsområde. Der studenter gjennomfører en undersøkelse knyttet til et FoU-prosjekt ved avdelingen, står faglig lærer for dette prosjektet for veiledning og oppfølging. Læreren har samtidig rett til å bruke det materialet studentene opparbeider i egen forskning. Plan for arbeidet skal godkjennes av prosjektlærer og eventuelt praksissted, og arbeidet skal dokumenteres i form av en skriftlig rapport.

Prosjektoppgaven skal gjennomføres individuelt eller i gruppe på 2-3 studenter. Ramme for besvarelsen er på 20-25 sider. I tilknytning til prosjektoppgaven skal studentene velge ca. 200 sider som føres opp på pensumlisten som selvvalgt pensum.

Det benyttes ekstern sensor på minst 10 % av prosjektoppgavene.

Muntlig eksamen (10 studiepoeng)
Muntlig eksamen skal ta utgangspunkt i studiets mål, innhold og arbeidsformer.
Det benyttes ekstern sensor for minst 10 % av kandidatene.

Avsluttende vurdering
Det settes en separat karakter for hvert eksamensarbeid. Ved fastsettelse av endelig karakter teller muntlig eksamen 51 % og prosjektoppgaven 49 %.

Karakterskala
Det gis bokstavkarakter med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen.
Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for prosjektoppgave
A	Fremragende	Særdeles høyt kunnskapsnivå, særlig god evne til selvstendig bruk av kunnskapene. Usedvanlig høyt refleksjonsnivå og særdeles god evne til å relatere pedagogisk teori og praksis. Svært gode metodekunnskaper og evne til å bruke disse der dette kreves. Klar og konsis framstilling og logisk sammenheng mellom problemstilling, resonnement og konklusjon. Korrekte kildehenvisninger og litteraturlister.
B	Meget godt	Meget god og selvstendig behandling av stoffet, reflektert og analytisk forhold til teori. God evne til å relatere pedagogisk teori og praksis. Gode metodekunnskaper og evne til å bruke disse. Systematisk og oversiktelig oppbygning av oppgaven. Korrekte kildehenvisninger og litteraturlister.
C	God	Tilfredsstillende kunnskaper, en viss grad av selvstendighet og refleksjon. Framstillingen kan ha svakheter, men ikke store. Ingen alvorlige brudd på formelle krav (kildehenvisninger og litteraturlister).
D	Nokså godt	Har begrensede kunnskaper og mangelfull faglig forståelse. Oppgaven kjennetegnes ved nokså ureflektert gjengivelse av lærestoffet. Vesentlige mangler i framstillingen. Metodiske mangler. Mangelfulle kildehenvisninger og litteraturlister.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller minimumskravene til kunnskap men anvender ikke kunnskapene selvstendig. Uklar, til dels manglende problemstilling. Svært mangelfulle metodiske refleksjoner og betydelige metodiske svakheter. Betydelige svakheter ved framstillingen.
F	Ikke bestått	• Ikke besvart problemstillingen • Utilstrekkelig faglig og metodisk forståelse og svært uselvstendig bruk av faglitteratur

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for muntlig eksamen
A	Fremragende	Særdeles høyt kunnskapsnivå, særlig god evne til selvstendig bruk av kunnskapene. Usedvanlig god evne til refleksjon over læringsmål, temaområder og fagets egenart i forhold til praksis. Svært systematisk og oversiktlig framstilling og korrekt anvendelse av pedagogiske terminologi med relevante begrepsavklaringer.
B	Meget godt	Har meget god oversikt over kunnskapsfeltet og viser god evne til selvstendig bruk av stoffet. Meget god evne til refleksjon over læringsmål, temaområder og fagets egenart i forhold til praksis. Systematisk og oversiktlig framstilling og god forståelse av pedagogiske fagtermer.
C	God	Dokumenterer tilfredsstillende kunnskaper og kan til en viss grad reflektere på selvstendig grunnlag. Tilfredsstillende forståelse for fagets forhold til praksis.
D	Nokså godt	Har begrensede kunnskaper. Framstillingen kjennetegnes ved nokså ureflektert gjengivelse av lærestoffet.
E	Tilstrekkelig	Tilfredsstiller minimumskravene til kunnskap men anvender ikke kunnskapene selvstendig. Mangler refleksjoner omkring læringsmål, fagets egenart og forholdet til praksis
F	Ikke bestått	Mangler grunnleggende og sentrale fagkunnskaper.

Vurderingskriterier for kurs i vitenskapsteori og forskningsmetode

Bestått	Studentene har, ut fra målene i fagplanen, dokumentert tilfredsstillende kunnskaper i vitenskapsteori og forskningsmetode.
Ikke bestått	Studentene har, ut fra målene i fagplanen, ikke dokumentert tilfredsstillende kunnskaper i vitenskapsteori og forskningsmetode.

Ny/utsatt eksamen
Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studentene gå opp til ny/utsatt eksamen i neste semester/studieår. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å melde seg opp innen fristen.

Skikkethetsvurdering

Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.
"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, UFD 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Pensum

Fellespensum utgjør omlag 1700 sider. Endringer i fellespensum kan foreslås både av studentene og av ansvarlig faglærer. Studentenes forslag til endringer skal legges fram for og drøftes i studentgruppen og godkjennes av ansvarlig faglærer.
Det tas forbehold om at faglærerne kan foreslå endringer i litteraturlista før studiestart. En forutsetning for endringer i fellespensum er at de foreslåtte bøkene *gir en tilsvarende dekning av emnene* når det gjelder *nivå* og *omfang*. Endringer i fellespensum vil bli foretatt under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.
Selvvalgt pensum utgjør om lag 200 sider. Dette skal velges i tilknytning til prosjektoppgaven og leveres faglærer innen 28. mars.

Pedagogiske grunnlagsproblemer og pedagogisk historie, ca. 130 s.

Hellesnes, Jon, 1992:	"Ein utdana mann og eit dana menneske", i: Dale, E. L., red. *Pedagogisk filosofi.* Oslo: Ad Notam Gyldendal. (24 s)
Myhre, Reidar, 1994*:	*Oppdragelse i helhetspedagisk perspektiv* (kap 3 og 4). Oslo: Ad. Notam Gyldendal (52 s)
Skjervheim, Hans, 1992:	"Eit grunnproblem i pedagogisk filosofi", i: Dale, E. L., red. *Pedagogisk filosofi.* Oslo: Ad Notam Gyldendal. (13 s)
Sundlie, Liv og Ohnstad, Frøydis O., 2003:	*Læreres profesjonskunnskap.* Kap. 4 Oslo: Abstrakt Forlag (35 s)

Pedagogiske undersøkelser, forskningsmetoder og vitenskapsteori ca. 440 s

Kleven, Thor Arnfinn (red.), 2002:	*Innføring i pedagogisk forskningsmetode. En hjelp til kritisk tolkning og vurdering.* (kap. 3, 4, 5 og 8). Oslo: Unipub forlag (ca. 170 s.)
Løkken, Gunvor & Søbstad, Frode (1999):	*Observasjon og intervju i barnehagen.* Tano Aschehoug (109 s)
Ålvik, Trond (red.), 1993:	*Skolebasert vurdering- en innføring* (del 1 og kap. 10, 11 og 13.). Oslo: Ad Notam Gyldendal. (166 s)

Oppvekst, læring og sosialisering ca. 700 s.

Arnesen. Anne-Lise, 2004	*Det pedagogiske nærvær: Inkludering i møte med elevmangfold.* Oslo: Abstrakt Forlag, kap. 1, 2, 6 og 8 (122 s)
Broady, Donald og M. Palme, 1994*:	"Pierre Bourdieus utbildningssosiologi", i: Thuen, H. og S. Vaage ,red.: *Oppdragelse til det moderne.* Oslo: Ad Notam Gyldendal. (19 s)
Hoëm, Anton, 1981*:	"Kunnskapsoverføring som sosialt fenomen", i: Gjestland, D., red: *Tid for samfunnsforskning*. Oslo: Universitetsforlaget. (13 s)

Linden, Hilde, 2005:	*Mangfoldig barndom. Hverdagskunnskap og hierarki blant skolebarn* (Kap: I klasserommet og Skolen og "riktig" kunnskap. s. 92-157). Oslo: Unipax (65 s)
Nielsen, Geir H. og Raaheim, K. (red.) 1997:	*En innføringsbok i psykologi for universiteter og høgskoler* (kap. 3, 6, 9-15, kap. 16: s. 319-323 og s. 346-361, 19, 24, 25). Oslo: Cappelen Akademisk forlag as. (254 s)
Nygård, Roald, 1993:	*Aktør eller brikke? Om menneskers selvforståelse* (del I minus kap. 6 og 7, del 3). Oslo: Ad Notam Gyldendal. (122 s)
Aasen, Joar, 2003:	*Flerkulturell pedagogikk – en innføring.* Vallset: Oplandske Bokforlag kap. 1, 2, 4, 6 og 7 (107 s)

Klasseromskunnskap og didaktikk ca. 205 s.

Dewey, John, 2000:	"Utdanning i et samfunnsmessig perspektiv". I Vaage, S. *Utdanning til demokrati. Barnet, skolen og den nye pedagogikken. John Dewey i utvalg* Oslo: Abstrakt Forlag (16 s.)
Dewey, John, 2000:	"Demokrati i utdanning", I Vaage, S. *Utdanning til demokrati. Barnet, skolen og den nye pedagogikken. John Dewey i utvalg* Oslo: Abstrakt Forlag (11 s.)
Klafki, Wolfgang. 1996:	"Kategorial dannelse", i: Dale, Erling Lars, red.: *Skolens undervisning og barnets utvikling.* Oslo: Ad Notam Gyldendal. (38 s)
Klette, Kirsti (red.), 1998:	*Klasseromsforskning- på norsk* (kapittel 8). Oslo: Ad Notam Gyldendal. (20 s)
Tyler, Ralph W., 1996:	"Grunnprinsipper for læreplan og undervisning", i: Dale, Erling Lars, red.: *Skolens undervisning og barnets utvikling.* Oslo: Ad Notam Gyldendal. (38 s)
Uljens, Michael (red.), 1997:	*Didaktik* (kap. 3, 5, 9, 10 og 12). Lund: Studentlitteratur,. (83 s)

Skolen som institusjon og organisasjon ca. 326 s.

Imsen, Gunn (red.) 2004):	*Det ustyrlige klasserommet. Om styring, samarbeid og læringsmiljø i grunnskolen.* Oslo: Universitetsforlaget (260 s.)
Markussen, Ingrid, 1997*:	"Den nordiske skolemodell", i: Tveit, Knut, red: *Streiftog i historisk og komparativ pedagogikk.* Universitetet i Oslo, PFI. (14 s)
Åsen, Petter (red.), 1999*:	"Det sosialdemokratiske prosjektet", i: Telhaug, Alfred Oftedal og Petter Åsen: *Både – og. 90-tallets utdanningsreformer i historisk perspektiv.* Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. (52 s)

*** finnes i kopisamling som kan kjøpes hos Penelope.**

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.